

11.3.2015

לכבוד
ד"ר יואב כהן
מנכ"ל המרכז הארצי לבחינות והערכה
ת.ד. 26015, ירושלים 9126001
בפקס: 02-6759543

שלום רב,

הנדון: שינוי מועדי הבחינה הפסיכומטרית התקפים לקבלה ללימודי רפואה

בעקבות פניות שקיבלנו לאחרונה בנושא שבנדון, הריני לפנות אליכם כדלקמן:

1. בהתאם למידע שפורסם בדפי האינטרנט של בתי הספר לרפואה בטכניון, באוניברסיטת בן גוריון ובאוניברסיטה העברית, החל משנת הלימודים 2016-2017 המועד האחרון התקף של הבחינה הפסיכומטרית עבור מועמדים ללימודי רפואה בבתי הספר לרפואה במוסדות אלה יהיה מועד פברואר, זאת במקום מועד אפריל. שינוי זה, כפי שיפורט להלן, פוגע בנבחנים בקרב האוכלוסייה הערבית הניגשים לבחינה הפסיכומטרית בשפה הערבית וביכולתם להגיש את מועמדותם ללימודים ובסיכוייהם לקבל זימון להיבחן במערכות מו"ר ומרק"ם – מערכות המיון ללימודי רפואה.

** מצ"ב עותק מדפי המידע של הקבלה ללימודי רפואה באוניברסיטה העברית, בטכניון ובאוניברסיטת בן-גוריון.

2. בעוד שהבחינה הפסיכומטרית בשפה העברית מוצעת *בחמשה* מועדים בשנה בחודשים: פברואר, אפריל, יולי, אוקטובר ודצמבר, הבחינה הפסיכומטרית בשפה הערבית מוצעת *בארבעה* מועדים בחודשים: אפריל, יולי, אוקטובר ודצמבר, כאשר בשונה מהבחינה בעברית, לא קיים מועד כלשהו בשפה הערבית בחודש פברואר. לכך יש להוסיף כי אם יבקש הנבחן לשוב ולהיבחן במבחן הני"ל, אז הוא לא יכול לעשות כן רק לבחינה המפרידה לפחות 4 חודשים בינה לבין הבחינה הקודמת, היינו לא ניתן לגשת לבחינה בשני מועדים רצופים. יוצא, שמאחר שהבחינה הפסיכומטרית של מועד פברואר אינה מוצעת בשפה הערבית, אז החל משנת הלימודים 2016-2017, המועד האחרון התקף של הבחינה הפסיכומטרית עבור מועמדים ערבים ללימודי רפואה יהיה מועד דצמבר. בכך מפסידים המועמדים הערבים שנת לימודים שלמה.

3. משמעות הדבר היא שבפועל מועמדים הניגשים לבחינה בשפה העברית יוכלו לגשת לבחינה בשלושה מועדים בסמוך לרישומם ללימוד רפואה (לדוגמא, מועדי אפריל, אוקטובר ופברואר) במטרה להגדיל את סיכוייהם לקבלת הציון הנדרש, בעוד שמועמדים הניגשים לבחינה בשפה הערבית יוכלו לגשת אליה בשני מועדים בלבד.

4. הדבר בעייתי במיוחד היות שהמועדים המוצעים שנתרו לנבחנים הערבים מתנגשים עם בחינות הבגרות ואינם משאירים זמן מספיק להתכונן לבחינה הפסיכומטרית. שכן, מרבית הסטודנטים הערבים אינם משרתים בצבא ומי מהם המעוניין להמשיך בלימודי השכלה גבוהה מגיש את מועמדותו ישירות אחרי סיום בית ספר תיכון. עובדה היא שמתוך ארבעת המועדים המוצעים בערבית, מרבית הנבחנים ניגשים לבחינה במועד אפריל ובמועד דצמבר. כך, לדוגמא, בהתאם לנתונים של המרכז הארצי לשנת 2013, כ-41% מהנבחנים בשפה הערבית ניגשו לבחינה במועד דצמבר וכ-39% ניגשו לבחינה במועד אפריל. מנגד, רק 8% מהנבחנים בשפה הערבית ניגשו לבחינה במועד אוקטובר ו-12% למועד יולי.

5. בנוסף על כך, וכפי שידוע, לצורך הקבלה לבית ספר לרפואה, מקבל המועמד זימון להיבחן במערכות המיון מו"ר ומרק"ם רק לאחר שיש בידו הציון של בחינת הפסיכומטרי. כך שהשינוי במועד התקף בענייננו מקטין את סיכוייהם של המועמדים הערבים לקבלת זימון להיבחן במערכות המיון אלו ובכך נאלץ המועמד הערבי, בלית ברירה, להמתין למועד הרישום של השנה לאחר מכן על מנת שיוכל לקבל את הזימון למערכות המיון.

6. על כן, השינוי במועד האחרון התקף של הבחינה הפסיכומטרית מהווה מכשול בפני כניסתם של מועמדים ערבים ויכולתם להשתלב במערכת להשכלה גבוהה, במיוחד כשמדובר בלימודי רפואה. וככלל, מחקרים רבים מצביעים על כך שהבחינה הפסיכומטרית מהווה המכשול המרכזי "החוסם את כניסת הערבים למוסדות להשכלה גבוהה", וכי "לסטודנט היהודי קיימת עדיפות על פני הסטודנט הערבי בכל המקצועות ובמיוחד המקצועות היוקרתיים הדורשים סף קבלה גבוה"¹, כאשר הבולט בהם הוא מקצוע הרפואה.

7. כמו כן, השינוי האמור רק יגדיל את הפער בין סטודנטים יהודים לסטודנטים ערבים וסיכוייהם להתקבל למוסדות להשכלה גבוהה, זאת בניגוד לחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007 (להלן: "החוק") הקובע, כי אין לפגוע בזכות לנגישות שווה למוסדות להשכלה גבוהה. סעיף 3 לחוק מעגן את הזכות לשוויון הזדמנויות בקבלה ללימודים במוסד, וזו לשונו:

"לכל אזרח ישראלי או תושב ישראלי הזכות לשוויון הזדמנויות בקבלה ללימודים במוסד לצורך רכישת השלכה גבוהה והשכלה על תיכונית, בכפוף להוראות חוק זה."

8. בנוסף, קיימת פגיעה בעקרון איסור ההפליה והשוויון בין המועמדים היהודים למועמדים הערבים על רקע לאום בנגישות שלהם ללימודי רפואה וחישוב הסכם שלהם. סעיף 4 לחוק זכויות הסטודנט, תשס"ז-2007 מעגן בתוכו את עקרון איסור ההפליה על המוסדות להשכלה גבוהה, בין היתר, גם ברישום ללימודים וקבלה למוסד.

9. מה גם, שבהתאם לתנאי הקבלה של האוניברסיטה העברית, למועמדים לצמרת, הם העתודאים, יתאפשר מועד אפריל כמועד אחרון לשיפור סיכוייהם.

10. אשר על כן, ובהיות המרכז הארצי מנוהל על ידי נציגי האוניברסיטאות, נבקשכם לשקול מחדש את החלטתכם בדבר שינוי המועד האחרון התקף של הבחינה הפסיכומטרית. לחילופין, נבקשכם להוסיף בחינה נוספת בשפה הערבית במהלך חודש פברואר כדי שמועמדים ערבים יוכלו להיבחן בה לקראת רישומם לבתי הספר לרפואה לאותה שנת הלימודים.

¹ ראו דו"ח ועדת המשנה של הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) לקידום ההשכלה הגבוהה בקרב האוכלוסייה הערבית, 2001. ראו גם מרכז דיראסאת, המבחן הפסיכומטרי: כלי למיון או להדרה? (2010); חיראק, דרך הייסורים: 14 חסמים בפני נגישות החברה הערבית-פלסטינית להשכלה הגבוהה בישראל, ו-10 המלצות להסרתם (2013).

11. דרישתנו מקבלת חיזוק לאור העובדה כי לפי דף המידע למועמדים לבית הספר לרפואה באוניברסיטה העברית, עולה כי שינוי מועד הפסיכומטרי התקף, אינו חל על "מועמדים לצמרת", היינו העתודאים וכי לגביהם ניתן עדיין להיבחן ולהעביר את ציוני מבחן מועד אפריל כמועד התקף לצורך הקבלה ללימודים לאותה שנה.

להתייחסותכם המהירה, נודה.

בכבוד רב,

מונא חדאד, עורכת – דין

סאוסן זהר, עורכת – דין

העתקים:

פרופ' חגית מסר ירון, סגנית יו"ר המל"ג, בפקס: 02-5094445.
פרופ' פרץ לביא, נשיא הטכניון, בפקס: 04-82920000.
פרופ' מנחם בן-ששון, נשיא האוניברסיטה העברית, בפקס: 02-5811023.
פרופ' רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן-גוריון, בפקס: 08-6472991.